

Vabariigi Valitsuse korralduse
„Nõusolek geoloogilise uuringu lubade andmiseks Jägala III, Jägala VII, Jägala VIII,
Jägala X, Maardu ja Maardu V uuringuruumides ning üldgeoloogilise uurimistöö
lubade andmiseks
Jägala ja Jägala IX uuringuruumides“
eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Vabariigi Valitsuse korraldusega „Nõusolek geoloogilise uuringu lubade andmiseks Jägala III, Jägala VII, Jägala VIII, Jägala X, Maardu ja Maardu V uuringuruumides ning üldgeoloogilise uurimistöö lubade andmiseks Jägala ja Jägala IX uuringuruumides“ (edaspidi ka *korraldus*) annab Vabariigi Valitsus nõusoleku:

- üldgeoloogilise uurimistöö loa (edaspidi *uurimistöö loa*) andmiseks AS-le TREV-2 Grupp Jägala uuringuruumis ning geoloogilise uuringu lubade andmiseks AS-le TREV-2 Grupp Jägala III ja Jägala VII uuringuruumides;
- üldgeoloogilise uurimistöö loa andmiseks EMG Karjäärid OÜ-le Jägala IX uuringuruumis ning geoloogilise uuringu lubade andmiseks EMG Karjäärid OÜ-le Jägala X ja Maardu V uuringuruumides;
- geoloogilise uuringu loa (edaspidi *uuringuloa*) andmiseks osaühingule Ruu Küla Kaevandajate Selts Jägala VIII uuringuruumis;
- geoloogilise uuringu loa andmiseks OÜ-le Veski Paas Maardu uuringuruumis.

Nimetatud ettevõtted taotleavad uuringulubasid ja uurimistöö lubasid tarbevaru tasemel ehituslubjakivi uurimiseks.

Korraldus võetakse vastu, sest Jõelähtme Vallavolikogu 27. juuni 2018. a, 12. oktoobri 2018. a, 14. detsembri 2018. a, 15. märtsi 2019. a ja 28. juuni 2019. a Keskkonnaametile esitatud seisukohtade kohaselt ei ole Jõelähtme vald nõus uuringulubade andmisega Jägala III, Jägala VII, Jägala VIII, Jägala X, Maardu ja Maardu V uuringuruumides ning uurimistöö lubade andmisega Jägala ja Jägala IX uuringuruumides, kuid Vabariigi Valitsus leiab, et uuringulubade ja uurimistöö lubade andmiseks on ülekaalukas riigi huvi. Kohaliku omavalitsuse üksuse vastuseisu puhul on võimalik uuringuluba anda vaid Vabariigi Valitsuse nõusolekul ja ülekaaluka riigi huvi olemasolu korral.

Eelnõu ja seletuskirja koostas Kliimaministeeriumi maavarade osakonna nõunik Kaur Kõue (tel. 625 6338, kaur.koue@kliimaministeerium.ee) ja õigusekspertiisi tegi õigusosakonna nõunik Elin Liik (tel 626 0725, elin.liik@kliimaministeerium.ee).

Uuringulubade ja uurimistöö lubade menetlusi puudutavad dokumendid on kättesaadavad digitaalselt Keskkonnaameti dokumendiregistris aadressil <https://adr.envir.ee/> ja keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS aadressil <https://kotkas.envir.ee/>.

2. Eelnõu koostamise eesmärk

MaaPS-i § 35 lõike 1 punkti 10 kohaselt uuringuloa andmisest keeldutakse, kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole nõus uuringuloa andmisega. MaaPS-i § 35 lõike 3 kohaselt võib loa

andja taotleja ettepanekul taotleda loa andmise nõusolekut Vabariigi Valitsuselt, kui kohaliku omavalitsuse üksus ei ole nõus uuringuloa andmisega. Vabariigi Valitsus annab loa andmiseks nõusoleku, kui selleks on ülekaalukas riigi huvi.

Kui haldusmenetlust reguleerivad õigusnormid muutuvad menetluse ajal, kohaldatakse menetluse alguses kehtinud õigusnorme. Uuringuloa andmisest keeldumise osas ei ole kehtiva MaaPS-i § 35 lõike 1 punkt 10 ja lõige 3 võrreldes korralduses käsitletud uuringulubade taotluste esitamise ajal kehtinud MaaPS-i samade sätete osas muutunud. Korralduses käsitletud üldgeoloogilise uurimistöö lubade taotluste esitamise ajal kehtinud MaaPS-i § 35 lõike 1 punkt 10 ja lõige 3 sisaldas, võrreldes kehtiva MaaPS-i samade sätetega, uuringulubadega samasugust regulatsiooni ka üldgeoloogilise uurimistöö lubadele.

MaaPS nimetatud sätted võivad riivata kohaliku omavalitsuse üksuse enesekorraldusõigust ruumilise planeerimise valdkonnas, kuid nende sätete eesmärgiks on tagada, et riigil oleks lõpliku otsuse tegemise õigus maavarade uurimist ja kaevandamist, kui rahvusliku rikkuse säästlikku kasutamist puudutavates küsimustes. Maapõueseaduse regulatsiooni abil välditakse maavarade osas lõpliku otsustusõiguse kandumist riigiorganilt kohaliku omavalitsuse üksusele, kes ei arvesta riigi kui terviku, vaid üksnes konkreetse omavalitsuse huvidega.

Kohaliku omavalitsuse üksused esindavad avalikku huvi, mis võib kattuda riigi huviga. Samas on omavalitsuse üksustel ka oma spetsiifiline kohalikust kogukonnast võrsuv avalik huvi, mis võib vastanduda riigi huvile. Antud juhul on tegemist viimase variandiga. Sellises olukorras aitab konflikti ületada, kui riigil on õigus langetada maavarade uurimise ja kasutamise kohta lõplik otsus.

Eelnõukohase korralduse andmise eesmärgiks on anda nõusolek uuringulubade andmiseks Jägala III, Jägala VII, Jägala VIII, Jägala X, Maardu ja Maardu V uuringuruumides ning uurimistöö lubade andmiseks Jägala ja Jägala IX uuringuruumides. Korralduse eelnõus on pikemalt käsitletud Jõelähtme valla seisukohti ning vastuväiteid neile. Korralduses on käsitletud põhjalikult ka riigi huvi lähtuvalt maavarade uurimise vajalikkusest ja põhjendatusest ning kaalutud riigi huvi võrreldes kohaliku omavalitsuse tasandi huvidega.

3. Eelnõu sisu

Esmalt antakse kronoloogiline ülevaade uuringulubade ja uurimistöö lubade haldusmenetluse käigust. Haldusmenetluse tulemusel on Keskkonnaamet leidnud, et puuduvad muud alused uuringulubade ja uurimistöö lubade andmisest keeldumiseks, kui kohaliku omavalitsuse üksuse vastuseis. Kliimaministeerium valmistas ette Vabariigi Valitsuselt uuringulubade ja uurimistöö lubade andmiseks nõusoleku küsimise korralduse, kuna osaühing Ruu Küla Kaevandajate Selts tegi 5. juulil 2018. a, AS TREV-2 Grupp 26. novembril 2018. a, EMG Karjäärid OÜ 18. jaanuaril 2019. a, 15. aprillil 2019. a ja 29. juulil 2019. a ning Veski Paas OÜ 30. juulil 2019. a ettepaneku taotleda uuringulubade ja uurimistöö lubade andmise nõusolekut Vabariigi Valitsuselt.

Seejärel esitatakse korralduse vastuvõtmise õiguslikud alused ja tuuakse välja kaalutlused otsuse tegemisel. Esmalt antakse ülevaade kohaliku omavalitsuse üksuse seisukohtadest, millega põhjendatakse uuringulubade ja uurimistöö lubade andmisega mittenõustumist. Jõelähtme vald on vastu uuringulubade ja uurimistöö lubade andmisele peamiselt põhjusel, et ei soovita taotletavates uuringuruumides kaevandamistegevust. Jõelähtme vald ei toeta uuringulubade ja uurimistöö lubade andmist, sest uuringulubade ja uurimistöö lubade taotlused

on esitatud eesmärgiga tulevikus kaevandada ehituslubjakivi. Jõelähtme vald hindab uuringulubade ja uurimistöö lubade taotlusi seetõttu koosmõjus hilisemate võimalike kaevandamislubade andmisega. Seejärel on välja toodud vastuväited Jõelähtme valla seisukohtadele. Antud juhul ei ole tegemist kaevandamisloa taotlusega, vaid uuringuloa ja uurimistöö loa taotlusega. Geoloogiliste uuringute ja üldgeoloogiliste uurimistöödega ei kaasne keskkonnaohutusid ja avariiriske ning geoloogilised uuringud ja üldgeoloogilised uurimistööd ei kahjusta kohalike elanike elukeskkonda ega piirkonna rohevõrgustikku. Geoloogilised uuringud ja üldgeoloogilised uurimistööd on lühiajalised tegevused, mille välitööd kestavad Keskkonnaameti andmetel keskmiselt 14 päeva¹ ja maa-ala korrastatakse uuringueelsesesse seisukorda. Geoloogiliste uuringute ja üldgeoloogiliste uurimistööde puhul on kohaliku kogukonna huvi riive ja keskkonnamõju vähene, kuna tööd on väikesemahulised ja kestavad vähe aega.

Edasi käsitletakse riigi huvi maapõue valdkonnas laiemalt. Selle alusel on võimalik ka sisustada riigi huvi konkreetsetes uuringuruumides uuringuloa ja uurimistöö loa andmiseks.

Maapõue valdkond oli kuni 30. juunini 2023. a jagatud Keskkonnaministeeriumi (edaspidi *KeM*) ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (edaspidi *MKM*) vahel. Riigikogu võttis 20. juunil 2023. a vastu Vabariigi Valitsuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse, millega muu hulgas korraldati KeM ümber Kliimaministeeriumiks (edaspidi *KliM*). KliM-i valitsemisalasse liideti lisaks seni KeM-i valitsemisalas olnud ülesannetele osaliselt MKM-i valitsemisalas olnud ülesanded. MKM-i valitsemisalast läksid KliM-i valitsemisalasse muu hulgas üle maapõueressursside kasutamise korraldamine, geoloogiline kaardistamine ja riikliku geoloogilise kompetentsi tagamine. Muudatused jõustusid 1. juulil 2023. a. Seega on MKM-i ülesanded maavarade vastutusvaldkonnas alates 1. juulist 2023. a viidud täielikult üle KliM-i.

Riigi huvi hindamisel konkreetse juhtumi põhisel lähtuti kuni 30. juunini 2023. a muu hulgas KeM-i ja MKM-i arvamustest. MaaPS-i § 35 lõike 4 kohaselt võib loa anda ja keelduda Vabariigi Valitsuse nõusoleku taotlemisest, kui valdkonna eest vastutava ministri hinnangul loa andmiseks riigi huvi ilmselgelt puudub. KeM-i ja MKM asusid seisukohale, et geoloogiliste uuringute tegemine Jägala III, Jägala VII, Jägala VIII, Jägala X, Maardu ja Maardu V uuringuruumides ning üldgeoloogiliste uurimistööde tegemine Jägala ja Jägala IX uuringuruumides on vajalik, sest uuringud annavad riigile Harjumaal leviva kõrgemargilise ehituslubjakivi otsingu ja uuringute seisukohalt olulist informatsiooni, mis aitab hinnata edasiste tegevuste võimalikkust ning tegevustega kaasnevat võimalikku keskkonnamõju ja nende ulatust. Maavarade valdkonna eest vastutab alates 1. juulist 2023. a KliM, kuhu liideti kokku MKM-i ja KeM-i ülesanded. KliM-i hinnangul on MKM-i ja KeM-i antud arvamused aja- ja asjakohased ning uute seisukohtade kujundamiseks puudub vajadus.

Korralduses käsitletakse põhjalikumalt Jõelähtme Vallavolikogu, KeM-i ja MKM-i seisukohti, kaalutakse omavahel riigi huvi ja kohaliku kogukonna huvi ning põhjendatakse riigi huvi ülekaalukust.

Kaalumise tulemusel selgub, et uuringulubade ja uurimistöö lubade andmisel kaalub riigi huvi üle kohaliku kogukonna huvi. Jõelähtme vald on põhjendanud oma seisukohti peamiselt asjaoluga, et juba geoloogiliste uuringute ja üldgeoloogiliste uurimistöödega kaasnevad keskkonnaohud ja avariiriskid ning et geoloogilised uuringud ja üldgeoloogilised uurimistööd

¹ <https://keskkonnaamet.ee/keskkonnakasutus-keskkonnatasu/maapou/uuringuluba>

kahjustavad kohalike elanike elukeskkonda ja piirkonna rohevõrgustikku. Vabariigi Valitsus on seisukohal, et geoloogiliste uuringute ja üldgeoloogiliste uurimistööde puhul on kohaliku kogukonna huvide riive ja keskkonnamõju vähene, kuna tööd on väikesemahulised ja kestavad vähe aega. Uuringulubade ja uurimistöö lubade andmine on riigi huvi aspektist ülekaalukas ja põhjendatud, sest geoloogiliste uuringute ja üldgeoloogiliste uurimistööde tegemine võimaldab riigil teada saada taotletavates uuringuruumides lasuva maavara lasumistingimused, koostised, kvaliteedinäitajad ja kaevandamistingimused ning samuti keskkonnakaitselised ja hüdrogeoloogilised tingimused, mis on olulised edasiste otsuste tegemisel. Ülekaalukas riigi huvi seisneb antud juhul maapõuealase informatsiooni kogumises, et riik saaks Harju maavarade teemaplaneeringu kaudu ruumiliselt hinnata erinevatesse piirkondadesse maardlate rajamise vajalikkust ja võimalikkust ning konkreetse maardla kasutuselevõtu otstarbekust.

Geoloogiliste uuringute ja üldgeoloogiliste uurimistööde majandusliku ja sotsiaalse mõjuna mõistetakse maavara uurimisega otseselt või kaudselt kaasnevat mõju tervikuna kogu ühiskonnale. Mõju sihtrühmadeks on ennekõike mõjupiirkonna elanikud, ettevõtted ja kohaliku omavalitsuse üksus. Kuna geoloogiliste uuringute ja üldgeoloogiliste uurimistööde puhul läbiviidavad tööd on väikesemahulised ja lühiajalised, siis geoloogilistel uuringutel ja üldgeoloogilistel uurimistöödel on sotsiaalsed mõjud vähesed.

Makse (füüsilise isiku ja ettevõtte tulumaks) küll ei laeku, sest uuring selle tegijatele majanduslikku tulu ei too. Kuid geoloogiliste uuringutel ja üldgeoloogilistel uurimistöödel on vaieldamatult tulevikku suunatud positiivne majandusmõju, eeskätt nimetatud geoloogiliste tööde tulemusena kogutud informatsiooni näol, mis võimaldab riigi majanduslikku arengut läbi mitmete sektorite oluliselt paremini planeerida ja juhtida.

Kuna geoloogiliste uuringute ja üldgeoloogiliste uurimistööde puhul läbiviidavad tööd on väikesemahulised ja lühiajalised, siis geoloogilise uuringuga ei kaasnev keskkonnamõju on minimaalne.

Järgneb korralduse resolutiivosa, milles otsustatakse anda Vabariigi Valitsuse nõusolek uuringulubade andmiseks Jägala III, Jägala VII, Jägala VIII, Jägala X, Maardu ja Maardu V uuringuruumides ning uurimistöö lubade andmiseks Jägala ja Jägala IX uuringuruumides.

Seejärel esitatakse vaidlustamisviide ning lõpuks isikud ja asutused, kellele korraldus teatavaks tehakse.

4. Korralduse mõju ja selle rakendamiseks vajalikud kulutused

Korralduse vastuvõtmisel saab Keskkonnaamet otsustada uuringulubade ja uurimistöö lubade andmise üle Jägala, Jägala III, Jägala VII, Jägala VIII, Jägala IX, Jägala X, Maardu ja Maardu V uuringuruumides.

Korralduse vastuvõtmisega ei kaasne täiendavaid rahalisi kulutusi.

5. Korralduse kooskõlastamine

Korralduse eelnõu ja seletuskiri saadetakse arvamuse avaldamiseks Jõelähtme vallale, AS-le TREV-2 Grupp, EMG Karjäärid OÜ-le, Veski Paas OÜ-le, Osaühingule Ruu Küla Kaevandajate Selts, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Transpordiametile, Riigimetsa Majandamise Keskusele, Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusele, Maa-ametile,

Põllumajandus- ja Toiduametile, Muinsuskaitseametile, MTÜ-le Jägala Külaselts, MTÜ-le Ruu Küla Heakorra Selts, eraisikule T.V. ja uuringuruumide teenindusaladega piirnevate kinnistute omanikele.

6. Korralduse jõustumine

Korraldus jõustub üldises korras.